

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดการขยะมูลฝอยตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกทำการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน แล้ววิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ การกระจายแบบร้อยละและ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลโดยใช้ตารางไขว้ และทำการสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มผู้นำกลุ่ม สมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มองค์กร และกลุ่มอื่นๆ โดยนำเสนอผลการศึกษาตามหัวข้อ ต่างๆ ได้แก่

ตอนที่ 1 ระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

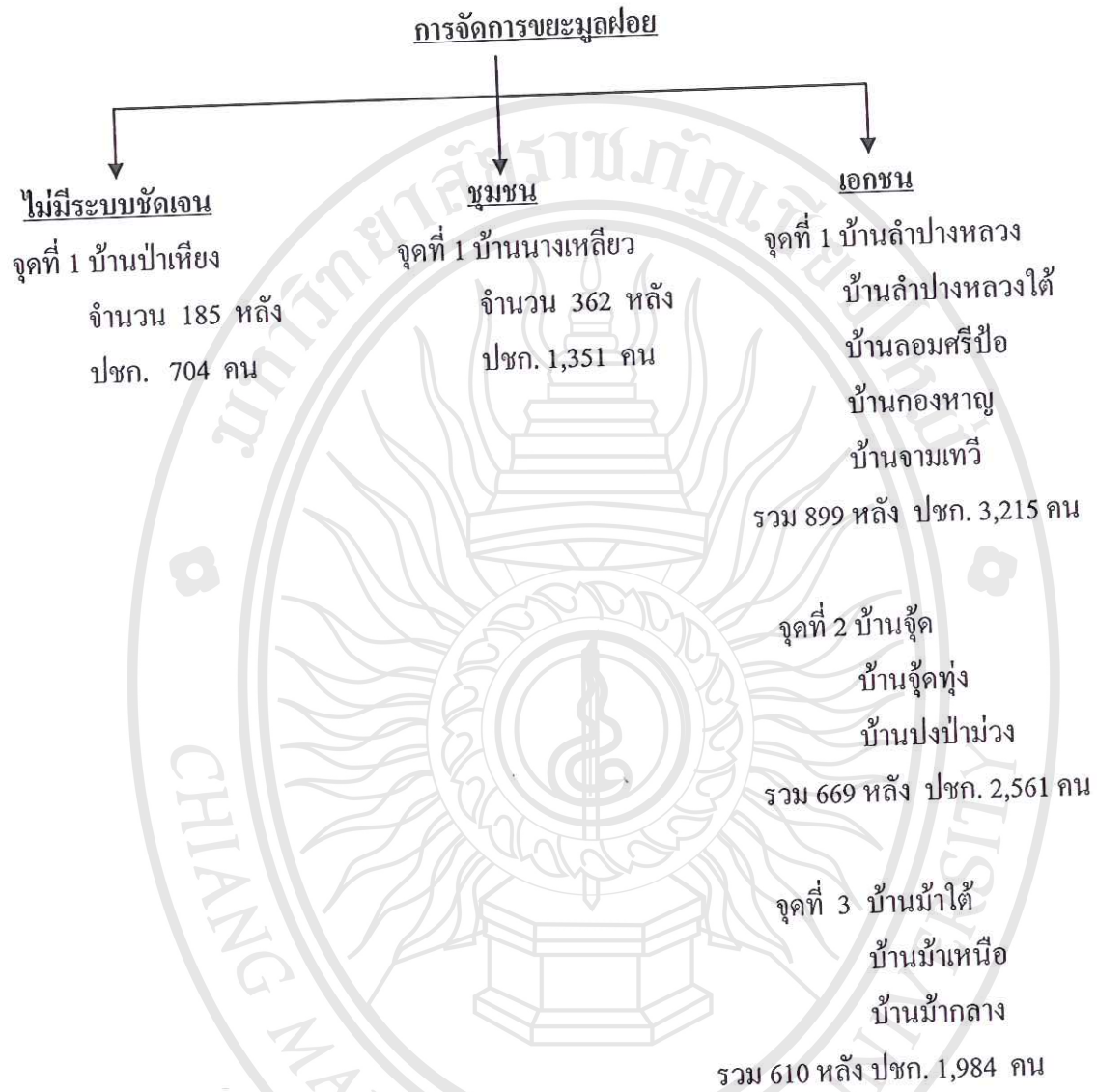
ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยในปัจจุบัน ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ตอนที่ 4 ระดับความคิดเห็นและให้ความสำคัญในภาพรวมของความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ดีและเหมาะสมสำหรับเทศบาลในอนาคต

ตอนที่ 5 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มองค์กรต่างๆ

ตอนที่ 1 ระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.1 โครงสร้างการบริหาร
ที่มา : กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

การเงิน

ระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำปางหลวงที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการเงินเพียงแต่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ไม่ว่าวิธีการจัดเก็บรวมทั้งวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ยังไม่ถูกวิธี เพราะชุมชนบางหมู่บ้านได้มีการดำเนินการกันเองมาก่อนแล้วในลักษณะที่แตกต่างกัน ระบบการเงินอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละจุดบริการ แบ่งได้ดังนี้

ไม่มีระบบชัดเจน

บ้านป่าเหียง เป็นหมู่บ้านเดียวที่ไม่มีระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพราะชุมชนแต่ละหลังมีการจัดเก็บขยะมูลฝอยเองและทำการกำจัดโดยการเผาเองในที่ทิ้งสาธารณะของหมู่บ้าน ที่มีไว้ให้ แต่หากมีปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยล้นที่ทิ้งหรือขยะกีดขวางทางเดินเข้า-ออก ทางเทศบาลก็จะนำรถไปไถเกลี่ยเป็นการแก้ปัญหาชั่วคราวให้ สรุปแล้วเรื่องระบบการเงินรับ-จ่ายไม่มีการได้ดำเนินการอย่างใด

ชุมชนดำเนินการ

บ้านนางเหลียว เคยเป็นหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งมาก่อนซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยกันเองโดยไม่พึ่งพางบประมาณจากเทศบาลและได้ดำเนินการมานานเป็นสิบปี เริ่มแรกก็มีคณะกรรมการที่สมบูรณ์แบบแต่ปัจจุบันมีเพียง 4 คน คือ ผู้จัดเก็บขยะมูลฝอยและคนขับรถขนขยะมูลฝอยทั้งสองช่วยกันดำเนินการโดยทำงานเดือนละ 10 วันห่างกัน 3 วันครั้งซึ่งมีปริมาณขยะมูลฝอยครั้งละ 6-7 เที่ยวรถกระบะเล็ก (1,200 กก. ต่อเที่ยว) ได้รับค่าจ้าง 5,000 บาท, ส่วนคนเก็บเงินค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะทั้งหมด 362 หลัง ๆ ละ 20 บาท ได้เงิน 7,240 บาท ผู้เก็บเงินได้รับค่าจ้าง 500 บาท ต่อเดือน ที่เหลือมอบให้ผู้ใหญ่บ้านเก็บรักษาสำหรับเป็นค่าน้ำมันรดและค่าซ่อมแซมรถแต่ละเดือนเป็นเงิน 1,740 บาท ค่าน้ำมันรดในแต่ละวัน ๆ ละ 150 บาทจำนวน 10 วัน จะเห็นได้ว่าหมู่บ้านนางเหลียวมีการบริหารจัดการกันเองโดยมีรายรับและรายจ่าย เดือนละ 7,240 บาท โดยประมาณ

เอกชนดำเนินการ

มีทั้งหมด 3 จุด ประกอบด้วย

จุดที่ 1 มีที่ทิ้งขยะมูลฝอยที่เดียวกันรวม 5 หมู่ มีทั้งหมด 899 หลัง จำนวนประชากร 3,215 คน เทศบาลทำสัญญาจ้างเหมาให้เอกชนดำเนินการตั้งแต่การเก็บเงินค่าธรรมเนียมส่งผ่านระบบการคลัง การจัดเก็บขยะมูลฝอยรวมทั้งการกำจัดโดยการเผาในเตาขนาดเล็กและเผาในที่โล่งควบคู่กันไป ส่วนรายได้ที่ผู้รับจ้างเก็บได้ที่ระบุในสัญญาจำนวน 707 หลัง ๆ ละ 25 บาท เป็นเงิน

17,675 บาท หักเป็นค่าใบเสร็จคืนให้การคลังนับละ 3 บาท เป็นเงิน จำนวน 2,121 บาท ผู้รับจ้างจะมีรายได้ประมาณ 15,554 บาท ต่อเดือน

จุดที่ 2 มีที่ทิ้งขยะมูลฝอยที่เดียวกันรวม 3 หมู่ มีทั้งหมด 669 หลัง จำนวนประชากร 2,561 คน เทศบาลทำสัญญาจ้างเหมาให้ออกขนดำเนินการตั้งแต่การเก็บเงินค่าธรรมเนียมส่งผ่านระบบการคลัง การจัดเก็บขยะมูลฝอยรวมทั้งการกำจัดโดยการเผาให้เรียบร้อย ส่วนรายได้ที่ผู้รับจ้างเก็บได้ที่ระบุในสัญญาจำนวน 541 หลัง ๆ ละ 20 บาท เป็นเงิน 10,820 บาท เป็นรายได้ของผู้รับจ้างทั้งหมดโดยไม่หักค่าใด ๆ

จุดที่ 3 มีที่ทิ้งขยะมูลฝอยที่เดียวกันรวม 3 หมู่ มีทั้งหมด 610 หลัง จำนวนประชากร 1,984 คน เทศบาลทำสัญญาจ้างเหมาให้ออกขนดำเนินการตั้งแต่การเก็บเงินค่าธรรมเนียมส่งผ่านระบบการคลัง การจัดเก็บขยะมูลฝอยรวมทั้งการกำจัดโดยการเผาให้เรียบร้อย ส่วนรายได้ที่ผู้รับจ้างเก็บได้ที่ระบุในสัญญาจำนวน 428 หลัง ๆ ละ 20 บาท เป็นเงิน 8,560 บาท เป็นรายได้ของผู้รับจ้างทั้งหมดโดยไม่หักค่าใด ๆ

สรุป ระบบการเงิน จากการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในตำบลลำปางหลวงโดยภาพรวมมีการรับและจ่ายเงินรวมทุกจุด ประมาณ 44,295 บาท/เดือน หรือเท่ากับ 531,540 บาท ต่อปี

การจัดการอุปกรณ์

การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการขยะมูลฝอยเบื้องต้นของตำบลลำปางหลวง ที่ผ่านมาจากเทศบาลตำบลลำปางหลวงได้สนับสนุนภาชนะอุปกรณ์ได้แก่ถังขยะพลาสติกชนิดมีฝาปิดขนาด 100 ลิตร ให้กับหมู่บ้านที่ทำสัญญาจ้างเหมาทั้ง 3 จุดโดยเฉลี่ย หมู่บ้านละ 50 ใบ ซึ่งความเป็นจริงจำนวนถังขยะยังไม่พอเพียงกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีอยู่ ส่วนรถขนขยะมูลฝอยและอุปกรณ์อื่น ๆ เป็นของผู้รับจ้างที่จัดหาเอง

บุคลากร

ในการบริหารจัดการระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยของตำบลลำปางหลวงบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นบุคลากรจากสำนักงานเทศบาลซึ่งมีเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ประจำและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ควบคุมกำกับดูแล กลุ่มสองเป็นส่วนผู้รับจ้างมีพนักงานขับรถ มีพนักงานเก็บขยะรวมทั้งการกำจัดขยะ และผู้จัดเก็บค่าธรรมเนียมในแต่ละเดือน ยกเว้นหมู่บ้านป่าเหียงซึ่งไม่มีบุคลากรดังกล่าว

ระบบข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการขยะมูลฝอยเบื้องต้นตำบลลำปางหลวง ทำการรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

ตำบลลำปางหลวงมีหมู่บ้านทั้งหมด	13	หมู่
ครัวเรือน	2,725	หลัง
ประชากร	9,815	คน
ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ	348	คน
มีการจัดการขยะมูลฝอยทั้งเหมือนและแตกต่างกัน	5	จุด
มีรายรับ-รายจ่าย ต่อเดือนประมาณ	44,295	บาท
ปริมาณขยะมูลฝอยโดยรวมต่อวัน (ปชก. 9,815 คน X 0.82 กก./คน/วัน หรือ 0.5-1.4 กก./คน/วัน)		
ชนาพร ประสิทธิ์ราพันธ์(2544:17)	8,048.3	กก./วัน
ถังขยะมูลฝอยขนาด 100 ลิตร	550	ใบ

กฎระเบียบ

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำปางหลวงซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มชุมชน กลุ่มเอกชน(เทศบาล) และกลุ่มทำเอง สำหรับกลุ่มแรกการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการหมู่บ้านมี กฎเกณฑ์ และข้อปฏิบัติคือทุกครัวเรือนต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการจัดเก็บรายเดือน ๆ ละ 20 บาท มีการจัดเก็บและมีรถขนขยะมูลฝอยไปกำจัดเดือนละ 10 วัน และหากมีครอบครัวใดนำขยะที่ นอกเหนือจากขยะปกติไปทิ้งเองให้แจ้งผู้นำรับทราบเพื่อป้องกันการนำขยะมูลฝอยไปทิ้งเรี่ยราดไม่ เป็นระเบียบ ทำให้สกปรกและกีดขวางทางเข้า-ออก ที่ทิ้งขยะ

กลุ่มที่ดำเนินการโดยเอกชนซึ่งมีการทำสัญญาจ้างเหมาเก็บขยะมูลฝอยและได้ระบุจำนวน หลังคาเรือนในสัญญาแล้วทำการจัดเก็บทั้งหมดก็หลังเพื่อเป็นการควบคุม โดยนำเงินส่งตามที่แจ้ง ถึงแม้จะทำการเก็บเงินได้ไม่ครบก็ตามผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบสำรองจ่ายให้ครบตามที่กำหนดและ ส่งเงินให้ส่วนการคลังก่อนวันที่ 5 ของเดือน เมื่อคณะกรรมการที่รับผิดชอบตรวจรับการจ้างของ การทำงานทั้งระบบการเงิน และระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยเมื่อถูกต้อง ครบถ้วน จึงเสนอผู้บริหาร เพื่ออนุมัติจ่ายเงินค่าจ้างเหมาได้ สำหรับจำนวนการเก็บขยะมูลฝอยแต่ละจุดจะให้บริการสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นอย่างน้อย

สำหรับบ้านป่าเหียงเพียงหมู่บ้านเดียวซึ่งมีครัวเรือนจำนวน 185 หลัง ประชากรจำนวน 704 คน ปัจจุบันยังไม่มีระบบการจัดการขยะมูลฝอยเข้าไปดำเนินการ เพียงแต่ทุกครัวเรือน ช่วยเหลือตัวเองได้แก่ นำขยะมูลฝอยไปทิ้งเองในที่สาธารณะของหมู่บ้าน แล้วทำการกำจัดโดยการ เผาในที่โล่งมาโดยตลอด และคณะผู้นำหมู่บ้านได้ออกกฎเกณฑ์ข้อบังคับ คือทุกครัวเรือนให้นำขยะ

มูลฝอยไปทิ้งในที่สาธารณะของหมู่บ้านได้ห้ามนำไปทิ้งตามหัวไร่ปลายนาหรือในที่ของผู้อื่นโดยเด็ดขาดถ้าหากฝ่าฝืนจะถูปรับ 500 บาทเงินเข้ากองกลางหมู่บ้าน

การประชาสัมพันธ์

ในพื้นที่ตำบลลำปางหลวง การประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อทางหอกระจายข่าว อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผ่านระบบประชามของหมู่บ้าน

การเกิดขยะมูลฝอย

การเกิดขยะมูลฝอยของมนุษย์นั้นแตกต่างกันไปตามเชื้อชาติ ศาสนา ลักษณะการดำรงชีพ พฤติกรรมประจำวัน หากพิจารณาการเกิดขยะมูลฝอยของคนในชุมชนตำบลลำปางหลวงแล้วจะพบว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่สามารถลดปริมาณลงได้โดยการนำกลับมาใช้ใหม่หรือใช้ซ้ำ ปัจจุบันได้มีการรณรงค์ให้ลดการผลิตขยะมูลฝอยลง

การควบคุม รวบรวมเก็บ และการปรับแต่งขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด

ปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนตำบลลำปางหลวง ส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดจากอาคารบ้านพักอาศัยของประชาชน และสถานประกอบการพาณิชย์ โดยเฉพาะขยะประเภทพลาสติก สำหรับการควบคุมรวบรวมเก็บแต่ละจุดบริการจะมีถังขยะไว้รองรับตั้งอยู่บริเวณหน้าบ้านตามถนนและซอยต่าง ๆ อยู่ห่างกันประมาณ 50 เมตร ต่อจุด ๆ ละใบถึงสองใบ แต่หากมีขยะมูลฝอยมากเกินที่ถังขยะมีไว้ให้ประชาชนจะนำขยะบรรจุถุงพลาสติกหรือใส่ถุงดำกองไว้ใกล้ถังขยะมูลฝอยเพื่อรอพนักงานมาเก็บจนแล้วนำไปกำจัดอีกที่ การควบคุมดูแลแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยเป็นแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน โดยเฉพาะครอบครัวที่อยู่ใกล้จุดพักขยะจะมีบทบาทในการช่วยดูแลไม่ให้ขยะถูกทำลายจากสัตว์เลื้อยได้เป็นอย่างดี

การเก็บขยะมูลฝอย

พนักงานจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนตำบลลำปางหลวงโดยภาพรวมจะออกปฏิบัติงานตั้งแต่เวลา 07.00-12.00 น. พาหนะที่ใช้ในการเก็บขนขยะมูลฝอย คือ รถปิกอัพซึ่งเป็นรถของผู้รับจ้างเอง ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยเรียบร้อยแล้วผู้ปฏิบัติงานแต่ละจุดจะเก็บขนขยะไม่ต่ำกว่า 2 ครั้งต่อวันเว้นแต่หน้าเทศบาลจะมีปริมาณขยะมากเป็นพิเศษ

การคัดแยก ปรับแต่ง และเปลี่ยนรูปขยะมูลฝอย

ประชาชนในตำบลลำปางหลวงมีการนำขยะมูลฝอยไปทิ้งที่ถังขยะบริเวณหน้าบ้านของตนเองก่อนที่จะมีรถรับจ้างมาเก็บขนในแต่ละวัน และก่อนนำไปทิ้งจะมีการคัดแยกขยะออกจากกัน เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก โลหะ กระดาษ และอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นขยะที่ไม่ต้องการแล้วใส่ถุงพลาสติกมากองรวมกันที่จุดพักขยะ และการคัดแยกยังมีไม่มากนัก ส่วนการเปลี่ยนรูปแบบขยะมูลฝอยในพื้นที่ยังไม่มีมีการดำเนินการแต่อย่างใด

การขนถ่าย และการขนส่ง

พนักงานจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนตำบลลำปางหลวงมีการปฏิบัติงานเก็บขนขยะโดยใช้รถปิกอัพที่มีโครงเหล็กครอบข้างแล้วด้วยตะแกรงเพื่อป้องกันขยะตกหล่น มีพนักงานประจำรถ 2 คนต่อคัน ทั้งสองคนจะช่วยกันยกถังขยะที่จุดพักขยะไปเทลงบนรถทำอย่างนี้ทุก ๆ จุด เมื่อบรรทุกเต็มรถแล้วพนักงานจะนำไปทิ้งที่จุดทิ้งขยะมูลฝอยซึ่งเป็นที่สาธารณะของหมู่บ้านเพื่อเข้าสู่กระบวนการกำจัดต่อไป การถ่ายเทขยะลงจากรถด้วยวิธีใช้ตะขอเหล็กตะกั่วลงพร้อมกับเก็บเศษขยะที่ขายได้อีกรอบหนึ่ง ก่อนจะทำการเผา

การจัดขยะมูลฝอย

ปัจจุบันการจัดขยะมูลฝอย มีหลายวิธี เช่น เผา ฝังกลบ ส่วนพื้นที่ตำบลลำปางหลวงใช้วิธีแบบเผาในเตา และเผาในที่โล่งกรณีเตาเผาไม่ทัน และได้ทำกันมานานถึงแม้จะเป็นวิธีที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาลก็ตาม และยังสร้างปัญหาเรื่อง กลิ่น และฝุ่นควันรบกวนมาโดยตลอด ประกอบกับบริเวณที่ทิ้งขยะมีไม่พอเพียงกับปริมาณขยะมูลฝอย โดยเฉพาะฤดูฝนมีปัญหามากที่สุดเพราะขยะเผาไหม้ไม่ได้

ความรุนแรงของปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

ปัญหาอันเกิดจากขยะมูลฝอยที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มากขึ้นเป็นการเก็บขนขยะมูลฝอยไปทิ้งไม่หมด ทำให้ถนนไม่สะอาด มีกลิ่นเหม็น การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเงินส่งส่วนการคลังล่าช้ากว่าที่กำหนด ในสัญญาจ้างเหมา และที่ทิ้งขยะมูลฝอยมีไม่พอเพียงกับปริมาณขยะมูลฝอยทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสกปรกเสื่อมเสียทัศนียภาพเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของแมลงและเชื้อโรคต่าง ๆ สำหรับปัจจุบันปัญหาที่เคยได้รับการแก้ไขไปแล้วบางส่วนที่ยังเป็นปัญหาและแก้ไขไม่รู้จักคือที่ทิ้งขยะมูลฝอยมีไม่พอเพียงจึงเกิดขยะมูลฝอยล้นที่ทิ้งทำให้เกิดขวางทางเข้าทางออก

การประเมินความรุนแรงของปัญหา

ถ้าหากผู้บริหารในหน่วยงานเทศบาลไม่เข้ามาแก้ไขอย่างจริงจัง และเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุอย่างที่เป็นอย่างที่เชื่อว่าเป็นอยู่เชื่อว่าปัญหาเหล่านี้คงไม่อาจหมดลงได้

มาตรการความรุนแรงของปัญหา

ห้ามผู้ใดทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะทั่วไปซึ่งไม่ได้กำหนดให้เป็นที่ยังขยะมูลฝอยฝ่าฝืนปรับ 500 บาท และห้ามเผาขยะมูลฝอยทุกชนิดในบริเวณที่พักอาศัยถ้าพบเห็นจะมีการว่ากล่าวตักเตือนถ้าหากยังกระทำอีกจะมีหนังสือไปถึงแล้วให้ชี้แจงเหตุผล

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วยผู้อาศัยอยู่ในครัวเรือน ได้แก่ พ่อบ้านหรือแม่บ้านหรือผู้ที่อาศัยอยู่นานเกิน 6 เดือน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	168	48.28
หญิง	180	51.72
รวม	348	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	4	1.14
21-30 ปี	14	4.05
31-40 ปี	25	7.18
41-50 ปี	104	29.88
51-60 ปี	74	21.26
61 ปีขึ้นไป	127	36.49
รวม	348	100.00
การศึกษา		
ไม่ได้เรียน	4	1.15
ประถมศึกษา	255	73.28
มัธยมศึกษาตอนต้น	38	10.92
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	24	6.90
อนุปริญญา หรือ ปวส.	8	2.30
ปริญญาตรีขึ้นไป	19	5.45
รวม	348	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ว่างงาน	37	10.63
ค้าขาย	91	26.14
เกษตร	39	11.20
รับจ้าง	139	39.94
รับราชการ	17	4.88
อื่น ๆ	25	7.21
รวม	348	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่มีรายได้	16	4.60
น้อยกว่า 3,000 บาท	60	17.24
ระหว่าง 3,001-5,000 บาท	126	36.20
ระหว่าง 5,001-10,000 บาท	68	19.54
ระหว่าง 10,000-20,000 บาท	37	10.63
20,000 บาท ขึ้นไป	41	11.79
รวม	348	100.00
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 คน	4	1.14
2 คน	61	17.52
3 คน	114	32.75
4 คน	105	30.17
5 คน	38	10.95
มากกว่า 5 คน	26	7.47
รวม	348	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 51.7 มากกว่าเพศชาย ที่มีร้อยละ 48.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 36.49 รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 29.88 และต่ำสุดในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี จากการดำเนินงานช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูลกลุ่ม ผู้ใช้แรงงาน ไปประกอบอาชีพนอกบ้าน จึงพบกลุ่มผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 73.28 รองลงมาจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 10.92 และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 6.90 ตามลำดับ ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 39.94 รองลงมา อาชีพค้าขาย ร้อยละ 26.14 และอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 11.20 ตามลำดับ รายได้ต่อเดือนภายในครอบครัวเฉลี่ย ระหว่าง 3,000-5,000 บาท ร้อยละ 36.20 รองลงมาระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 19.54 และน้อยกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 4.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่พักอาศัยในครัวเรือนนาน 6 เดือน จำนวน 3 คน ร้อยละ 32.75 รองลงมาจำนวน 4 คน ร้อยละ 30.17 และจำนวน 2 คน ร้อยละ 17.52 ตามลำดับ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีมากหรือน้อยมีผลต่อปริมาณขยะในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่งผลทำให้เกิด ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยในปัจจุบัน ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันได้แก่ ระดับความรู้ ระดับความร่วมมือ ระดับความพึงพอใจ และความคิดเห็น ผลการศึกษาดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนและค่าร้อยละ การจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยในครัวเรือน

การจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
ชนิดของขยะมูลฝอย(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กระดาษ	150	15.77
พลาสติก	258	27.13
โลหะ	41	4.32
แก้ว	49	5.15
ไม้	39	4.10
ผ้า	61	6.42

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
หินหรือกระเบื้อง	16	1.68
วัชพืช	128	13.46
ผัก ผลไม้ เศษอาหาร	191	20.08
อื่นๆ	18	1.89
รวม	951	100.00
ความถี่การกำจัดขยะมูลฝอย		
ทุกวัน	30	8.62
2 ครั้ง/สัปดาห์	229	65.80
3 ครั้ง/สัปดาห์	34	9.77
4 ครั้งขึ้นไป/สัปดาห์	55	15.81
รวม	348	100.00
ครัวเรือนมีการคัดแยกขยะ		
มี	190	53.59
ไม่มี	158	45.41
รวม	348	100.00
ประเภทการกำจัดขยะมูลฝอย		
จ้างเอกชนจัดเก็บ	297	77.34
ฝังกลบ	3	0.78
เผาที่บ้าน	34	8.85
ทิ้งที่สาธารณะ	35	9.11
อื่นๆ	15	3.92
รวม	348	100.00
ปัญหาการจัดเก็บขยะมูลฝอย		
มี	155	44.54
ไม่มี	193	55.46
รวม	348	100.00

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของปัญหาในการจัดเก็บขยะมูลฝอย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มาตามเวลา	79	38.92
เก็บไม่หมด	59	29.06
ทำตกหล่นสกปรก	30	14.78
อื่นๆ	35	17.24
รวม	203	100.00
ปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอย		
มี	124	35.63
ไม่มี	224	64.37
รวม	348	100.00
ประเภทของปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มีกลิ่นเหม็น	102	50.25
มีฝุ่นผงปลิว	57	28.07
ควั่นรบกวน	35	17.24
เสียงดัง	8	3.93
อื่นๆ	1	0.51
รวม	203	100.00
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดในชุมชน		
ดีอยู่แล้ว	106	30.46
ควรปรับปรุง	242	69.54
รวม	348	100.00

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นต่อการสนับสนุนถึงขยะมูลฝอย		
ควรสนับสนุนต่อ	269	77,30
ไม่ควรสนับสนุน	8	2.30
ที่ผ่านมายังไม่เคยมีถึงขยะไว้บริการ	71	20.40
รวม	348	100.00
ความคิดเห็นต่อจำนวนถึงขยะมูลฝอยที่มีไว้บริการ		
พอดี	116	33.34
ไม่เพียงพอ	153	43.97
มีมากเกินไป	8	2.29
ยังไม่มีเคยมีถึงขยะ	71	20.40
รวม	348	100,00
ความคิดเห็นค่าธรรมเนียมบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย 25 บาท/เดือน		
เหมาะสม	261	75.00
น้อยเกินไป	2	0.58
มากเกินไป	85	24.42
รวม	348	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบชนิดขยะมูลฝอยในครัวเรือน พวกพลาสติก ร้อยละ 27.13 รองลงมาเป็น ผัก ผลไม้ เศษอาหาร ร้อยละ 20.08 และกระดาษ ร้อยละ 15.77 ตามลำดับ การจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุด 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 65.80 รองลงมา 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 15.81 และ 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 9.77 ตามลำดับ ครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมูลฝอย ร้อยละ 53.59 และไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอย ร้อยละ 45.41 ประเภทการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการจ้างเอกชนจัดเก็บ ร้อยละ 77.34 รองลงมาทิ้งที่สาธารณะ ร้อยละ 9.11 และเผาที่บ้าน ร้อยละ 8.85 ตามลำดับ ไม่มีปัญหาในการจัดเก็บขยะมูลฝอย ร้อยละ 55.46 และมีปัญหา ร้อยละ 44.54 ประเภท

ของปัญหาในการจัดเก็บขยะมูลฝอย ไม่มาเก็บตามเวลา ร้อยละ 38.92 รองลงมา เก็บไม่หมด ร้อยละ 29.06 และอื่น ๆ ร้อยละ 17.24 ตามลำดับ ไม่มีปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอยร้อยละ 64.37 และมีปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอย ร้อยละ 35.63 ประเภทของปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอย มีกลิ่นเหม็นร้อยละ 50.25 รองลงมา ฝุ่นผงปลิว ร้อยละ 28.07 และควั่นรบกวน ร้อยละ 17.24 ตามลำดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดในชุมชนควรปรับปรุงร้อยละ 69.54 คืออยู่แล้ว 30.46 ความคิดเห็นต่อการสนับสนุนถังขยะมูลฝอยร้อยละ 77.3 ที่ผ่านมายังไม่เคยมีถังขยะไว้บริการ ร้อยละ 20.40 และไม่ควรสนับสนุน ร้อยละ 2.30 ตามลำดับ จำนวนถังขยะมูลฝอยมีไม่เพียงพอ ร้อยละ 43.97 รองลงมา มีพอดี ร้อยละ 33.34 และยังไม่เคยมีขยะมูลฝอยร้อยละ 20.40 ตามลำดับ ค่าธรรมเนียมบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยเห็นว่าเหมาะสม ร้อยละ 75.00 รองลงมา บอกว่ามากเกินไป ร้อยละ 24.42 และน้อยเกินไป ร้อยละ 0.58 ตามลำดับ

ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะมูลฝอย ร้อยละ 44.54 การกำจัดขยะมูลฝอย ร้อยละ 35.63 การดูแลความสะอาดในชุมชนซึ่งควรปรับปรุง ร้อยละ 69.54 จำนวนถังขยะมูลฝอยมีไว้บริการยังไม่เพียงพอและยังไม่เคยมี ร้อยละ 43.97 และ 20.40 ควรนำปัญหาเหล่านี้เสนอผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

ตอนที่ 4 ระดับความคิดเห็นและให้ความสำคัญในภาพรวมของความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ดี และเหมาะสมสำหรับเทศบาลในอนาคต

ตารางที่ 4.3 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยเลขคณิต การจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ดีและเหมาะสมสำหรับเทศบาลในอนาคต

รายละเอียดของกิจกรรม	ระดับความคิดเห็นและให้ความสำคัญ					S.D	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย (แปลผล)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. การบริการของเอกชนในการกำจัดขยะมูลฝอยที่ผ่านมา	107 (30.75)	56 (16.09)	111 (31.90)	37 (10.63)	37 (10.63)	1.311	2.54	น้อย

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายละเอียดของกิจกรรม	ระดับความคิดเห็นและให้ความสำคัญ					S.D	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย (แปลผล)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
2. เทศบาล ตำบล ลำปางหลวง ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเอง	4 (1.14)	2 (0.57)	29 (8.33)	69 (19.84)	244 (70.12)	0.765	4.57	มากที่สุด
3. ในการจัดการขยะมูลฝอยควรมีการคัดแยกขยะก่อนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการขยะต่อไป	2 (0.57)	2 (0.57)	31 (8.91)	80 (22.99)	233 (66.96)	0.728	4.55	มาก
4. ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	4 (1.15)	8 (2.30)	56 (16.09)	131 (37.64)	149 (42.82)	0.867	4.19	มากที่สุด
5. เทศบาลจะดำเนินการหาที่ฝังกลบขยะที่ถูกสุขลักษณะภายในตำบลลำปางหลวง	5 (1.44)	8 (2.30)	22 (6.32)	60 (17.24)	253 (77.70)	0.827	4.57	มากที่สุด
6. เทศบาลจะดำเนินการสร้างเตาเผาขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะภายในตำบลลำปางหลวง	12 (3.44)	27 (7.76)	62 (17.82)	93 (26.72)	154 (44.26)	1.116	4.01	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายละเอียดของกิจกรรม	ระดับความคิดเห็นและให้ความสำคัญ					S.D	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย (แปลผล)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
7. ควรมีการคัดแยกขยะมูลฝอยพร้อมกับนำไปทำปุ๋ยหมักควบคู่กัน	4 (1.15)	2 (0.57)	38 (10.93)	95 (27.30)	209 (60.05)	.800	4.45	มากที่สุด
8. ทุกครัวเรือนจะต้องชำระค่าบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยเพื่อความสะอาด และการไม่เอาเปรียบกันในชุมชน	3 (0.86)	7 (2.01)	41 (11.78)	87 (25.00)	210 (60.35)	.840	4.42	มากที่สุด
9. ควรให้คนในชุมชนเป็นผู้จัดเก็บขยะมูลฝอยเพราะเป็นการสร้างงานให้กับชุมชน	13 (3.74)	16 (4.60)	45 (12.92)	76 (21.84)	198 (56.90)	1.080	4.24	มากที่สุด
10. เทศบาลมีนโยบายในการดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอย 4 ครั้งต่อเดือน	33 (9.48)	17 (4.89)	44 (12.64)	53 (15.23)	201 (57.76)	1.324	4.07	มาก
11. การเผาขยะมูลฝอยในชุมชนถือเป็นการผิดกฎหมายและทำลายสุขภาพ	11 (3.16)	6 (1.72)	28 (8.05)	69 (19.83)	234 (67.24)	.946	4.46	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายละเอียดของกิจกรรม	ระดับความคิดเห็นและให้ความสำคัญ					S.D	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย (แปลผล)
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
12. แจกถังขยะมูลฝอยทุกครัวเรือน โดยมีกำหนดเวลาในการจัดเก็บ	3 (0.86)	9 (2.59)	23 (6.61)	78 (22.41)	235 (67.53)	.801	4.53	มากที่สุด
13. เก็บเงินตามปริมาณขยะมูลฝอย	16 (4.60)	40 (11.49)	73 (20.97)	62 (17.82)	157 (45.12)	1.234	3.87	มาก
14. เทศบาลควรดำเนินการเก็บขยะมูลฝอยในราคาเท่าเดิม	16 (4.60)	11 (3.16)	40 (11.49)	57 (16.38)	224 (64.37)	1.093	4.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีและเหมาะสมสำหรับเทศบาลในอนาคตนมากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.57 จำนวน 2 ข้อ และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกิน 0.7 เช่น เทศบาลดำเนินการจัดหาที่ฝังกลบขยะมูลฝอยภายในตำบล ร้อยละ 77.70 รองลงมา เทศบาลดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยเอง ร้อยละ 70.12 และแจกถังขยะมูลฝอยทุกครัวเรือน โดยมีกำหนดเวลาในการจัดเก็บ ร้อยละ 67.53 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นและให้ความสำคัญ โดยให้เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยเองและหาที่ฝังกลบขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะภายในตำบลเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 77.70 ซึ่งมากกว่าการสร้างเตาเผาขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะภายในตำบลเพียงร้อยละ 44.26

ตอนที่ 5 ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มองค์กรต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำ กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มองค์กร และกลุ่มอื่น ๆ หมู่บ้านละ 5-7 คน ตามกรอบที่กำหนด เริ่มจากโครงสร้างการบริหารแล้วทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวโดยมีคำถามจำนวน 5 ข้อ และได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นในหมู่บ้าน และขยะที่เกิดขึ้นมาจากแหล่งใด และเป็นขยะมูลฝอยประเภทใด

จากคำถามสามารถแยกตอบได้เป็น 3 ข้อย่อย จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นในหมู่บ้าน พบว่า

1. เป็นเพราะความเจริญได้เข้ามาสู่ชุมชนจึงเป็นเหตุให้มีขยะล้นเมือง โดยเฉพาะขยะวิทยาศาสตร์หรือขยะสมัยใหม่ เช่น พลาสติก กล่องโฟม ไฟเบอร์ เซรามิก กระดาษฟรอยด์ เป็นต้น
2. ประชาชนยังขาดจิตสำนึก และความตระหนักในเรื่องขยะมูลฝอย ซึ่งยังคิดว่าขยะไม่ใช่เรื่องสำคัญ จึงปล่อยปละละเลย มักง่ายอย่างที่เราเห็น
3. ถ้าทุกคนในชุมชนไม่ร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไขไม่ให้มีขยะล้นเมือง ยังใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย เชื่อว่าอนาคตจะแก้ปัญหานี้ไม่ได้แน่

ขยะที่เกิดขึ้นมาจากแหล่งใด พบว่า

1. บ้านพักอาศัย
2. เขตการก่อสร้างและรื้อถอน
3. สถาบันต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก สถานที่ราชการ เป็นต้น
4. สถานประกอบการได้แก่ ตลาดสด ร้านขายของชำ ตลาดนัด อื่น ๆ
5. แหล่งอุตสาหกรรม เช่น โรงงานเซรามิก โรงอิฐ โรงงานเฟอร์นิเจอร์
6. เกษตรกรรม

ประเภทขยะมูลฝอย พบว่า

1. ขยะแห้ง เป็นขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ได้ และเผาไหม้ไม่ได้ และเน่าเปื่อยย่อยสลายได้ช้า เช่น พลาสติก ไม้ กิ่งไม้ เศษแก้ว เหล็ก หนัง ยาง ฯลฯ
2. ขยะเปียก เป็นขยะที่มีน้ำและความชื้นสูงทำให้เกิดการเน่าเปื่อยและมีกลิ่นเหม็น เช่น เศษผัก เศษอาหาร ผลไม้ต่าง ๆ ฯลฯ
3. แก้วฉนวน ซึ่งเป็นขยะเหมาะสำหรับใช้ถมที่ เช่น พวงอิฐ กรวด ทราย ขี้เถ้าจากการเผาไหม้ เศษกระเบื้อง เศษเซรามิก ฯลฯ
4. มูลสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ ฯลฯ

5. เบ็ดเตล็ด เป็นขยะที่ไม่สามารถจัดรวมอยู่ในจำพวกดังกล่าวได้ เช่น ตะกอนจากน้ำโสโครก สิ่งเก็บกวาดจากถนน น้ำมันเครื่อง ฯลฯ

อยากให้บุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด อย่างไรบ้าง

จากคำถามข้อที่ 2 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจตรงกันว่าบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการเรื่องขยะมูลฝอยคือ เทศบาลตำบลป่าปางหลวง โดยมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบได้แก่นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และพนักงานขับรถรับจ้าง ข้อมูลที่ได้มีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

1. ให้เทศบาลมีรถขนขยะมูลฝอยให้บริการอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน เพราะปัจจุบันมีการเก็บขนและกำจัดขยะแต่ละหมู่บ้านไม่เหมือนกันเลย
2. ให้มีพนักงานทำความสะอาดและจัดเก็บขยะมูลฝอยให้บริการชุมชนทุกหมู่บ้านอย่างครบถ้วนต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
3. ให้มีพนักงานจัดเก็บเงินค่าธรรมเนียมบริการขยะและควรเป็นคนในพื้นที่เพราะรู้จักข้อมูลประชากรดีกว่าคนนอกพื้นที่ และเป็นการส่งเสริมให้เกิดรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อีก
4. ให้เทศบาลทำโครงการอบรมคนในชุมชนในเรื่อง วิชาการขยะ เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน และเพื่อสร้างพฤติกรรมตลอดจนทัศนคติที่ดี
5. ให้เทศบาลจัดหาสถานที่ทิ้งขยะให้พอเพียงกับการรองรับปริมาณขยะมูลฝอยของตำบลในอนาคต เพราะปัจจุบันมีที่ทิ้งขยะมูลฝอยหลายจุดแต่ละจุดมีเนื้อที่ไม่พอเพียงที่รองรับปริมาณขยะมูลฝอย และปัญหาที่เกิดขึ้นที่ทิ้งขยะมูลฝอยส่วนมากก็เหมือนกันเป็นปัญหาซ้ำซาก เช่น ประชาชนนำขยะมูลฝอยไปทิ้งไม่เป็นที่ เป็นทางทำให้เกะกะกีดขวางทางจราจร
6. ให้เทศบาลทำบันทึกข้อตกลงในการรับผิดชอบปัญหาอันเกิดจากที่ทิ้งขยะมูลฝอยแห่งใหม่ไม่ว่ากรณีใดก็ตามที่เกิดผลกระทบตามมา เพื่อสร้างความมั่นใจในชุมชนโดยเฉพาะเจ้าของที่ดินบริเวณใกล้เคียงที่ทิ้งขยะมูลฝอย
7. ให้เทศบาลมีโครงการทำปุ๋ยหมักควบคู่กับโครงการการคัดแยกขยะเพื่อให้เกิดรายได้ เกิดความร่วมมือ ทำให้คนในชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
8. เทศบาลต้องสนับสนุนงบประมาณให้พอเพียงในเรื่องการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย เช่น มีภาชนะอุปกรณ์อย่างทั่วถึงได้แก่ ถังขยะ รถขนขยะ ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
9. ให้ผู้นำชุมชนทุกหมู่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับกฎหมาย กติกา ข้อห้าม และกำหนดการให้บริการเก็บขนขยะในแต่ละวันตลอดจนถึงการเก็บเงินค่าธรรมเนียมด้วย เพื่อแก้ไขปัญหาการนำส่งเงินค่าธรรมเนียมล่าช้า

10. ให้เทศบาลมีมาตรการที่เข้มงวดเกี่ยวกับผู้ที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์และข้อห้าม เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างสำหรับคนอื่น ๆ

11. ปัจจุบันเทศบาลมีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการเผาเป็นส่วนใหญ่หากเป็นไปได้ ให้เทศบาลควบคุมกำกับการเผาขยะแต่ละจุดให้เหมือนกัน เพราะบางจุดมีการเผาเวลากลางคืนซึ่งทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงได้รับผลกระทบจากกลิ่นเหม็นเป็นประจำ

ความพึงพอใจในการดูแลรักษาความสะอาดของการจัดการขยะมูลฝอย ในหน่วยงานที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

จากคำถามข้อที่ 3 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นมีทั้งแตกต่างกัน เหมือนกันและซ้ำกันสรุปได้ ดังนี้

1. ยังไม่พึงพอใจเพราะการให้บริการของเทศบาลยังเข้าไม่ถึงพื้นที่
2. พนักงานเก็บขยะทำการเก็บขยะมูลฝอยไปทิ้งไม่หมดมีขยะตกค้างทำให้ส่งกลิ่นเหม็น ควรมีการล้างถังขยะมูลฝอยด้วย
3. การจัดเก็บขยะมูลฝอยล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง ถนนบางซอยไม่มีถังขยะรองรับ ทำให้มีขยะมูลฝอยตกค้าง ไม่น่าดู และเป็นที่เพาะพันธุ์ของสัตว์และแมลง
4. ที่ทิ้งขยะมูลฝอยอยู่ใกล้บ้านพักอาศัย ทำให้ส่งกลิ่นเหม็น และควรรบกวาดอยู่เป็นประจำ

การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน

จากคำถามข้อที่ 4 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มเอกชน (เทศบาล) มีส่วนร่วมในลักษณะเป็นผู้ดำเนินการโดยตรง เช่น เป็นคนงานจ้างมาจัดเก็บขยะ คนรับผิดชอบเก็บเงินค่าธรรมเนียม ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการจ่ายเงินค่าธรรมเนียม บางครัวเรือนมีการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง บางกลุ่มมีวิธีการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนตนเองโดยนำถุงผ้าหรือตะกร้าใส่ขยะไปจ่ายตลาดเพื่อเป็นการลดปริมาณขยะลง
2. กลุ่มชุมชน คือกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง เช่น มีการจัดเก็บขยะมูลฝอยในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีผู้รับผิดชอบจัดเก็บขยะ มีรถเก็บขยะ และมีการเก็บเงินค่าธรรมเนียมการบริการให้กับกองกลางหมู่บ้านเพื่อนำเงินที่ได้มาบริหารจัดการกันเอง

3. กลุ่มไม่มีระบบชัดเจน เป็นหมู่บ้านที่ยังไม่ได้เข้าระบบการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอย แต่มีส่วนร่วมโดยได้ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนและนำไปทิ้งเอง มีการกำจัดด้วยวิธีเผาในที่โล่งบริเวณที่สาธารณะของหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มต่าง ๆ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการ

- 1.1 ให้เทศบาลมีรถเก็บขยะมูลฝอย และอุปกรณ์ที่มาตรฐานไว้บริการ
- 1.2 ให้เทศบาลมีพนักงานรับผิดชอบรถเก็บขยะพร้อมให้มีการกำจัดขยะที่ถูกวิธี
- 1.3 ให้เทศบาลมีสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยไว้บริการให้กับชุมชนทั้งตำบลอย่างพอเพียงและเห็นควรยกเลิกหรือปิดบ่อทิ้งขยะที่มีอยู่แต่ละแห่ง
- 1.4 ตั้งงบประมาณไว้บริหารจัดการอย่างพอเพียง

2. ด้านการให้บริการ

- 2.1 มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ
- 2.2 คนในชุมชนรับทราบถึงขั้นตอนการให้บริการ เช่น มีรถขนขยะ มีพนักงานให้บริการ มีถังรองรับขยะ มีกำหนดการให้บริการ มีผู้รับผิดชอบเก็บเงินค่าธรรมเนียม
- 2.3 มีการฝึกอบรมโครงการคัดแยกขยะ โครงการทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น

องค์ประกอบและการประเมินปริมาณขยะมูลฝอย

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างของชุมชน เอกชน และทำเอง ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของขยะมูลฝอย พบว่าเข้าด้วยกันแบ่งเป็นข้อได้ดังนี้

1. ลักษณะชุมชนหรือที่ตั้งของท้องถิ่น ชุมชนการค้าบริเวณที่เป็นที่ท่องเที่ยวจะมีปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าชุมชนที่อยู่อาศัย
2. บริเวณที่อยู่อาศัยของประชากรหนาแน่นปริมาณขยะมูลฝอยจะมีมากกว่าบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อย
3. ฤดูกาล มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณขยะเป็นอย่างมาก เช่น ฤดูที่มีผลไม้มาก ปริมาณขยะมูลฝอยจำพวกเปลือก เมล็ดของผลไม้จะมีมาก เพราะเหลือจากการบริโภคของประชาชน ถ้าผลไม้ยังไม่ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากยิ่งทำให้มีเปลือกและเศษผลไม้ทิ้งมากในปีนั้น
4. ภาวะเศรษฐกิจ ชุมชนที่มีฐานะดี ย่อมมีกำลังซื้อสินค้าสูงกว่าชุมชนที่เศรษฐกิจต่ำ จึงมีขยะมูลฝอยมากตามไปด้วย ชุมชนที่มีฐานะเศรษฐกิจดีจะมีขยะมูลฝอยจากบรรจุภัณฑ์ เช่น กล่อง กระป๋อง โฟม ถุงพลาสติก ส่วนพวกฐานะที่ไม่ดีมักเป็นเศษอาหาร เศษผัก

5. อุปนิสัยของประชาชนในชุมชน ประชาชนที่มีอุปนิสัยรักษาความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยจะมีปริมาณขยะมูลฝอยในการเก็บขนมากกว่าประชาชนที่มีอุปนิสัยมักง่าย และไม่เป็นระเบียบ ซึ่งจะทิ้งขยะมูลฝอยกระจัดกระจายไม่รวบรวมเป็นที่เป็นทาง ปริมาณขยะมูลฝอยที่จะเก็บขนจึงน้อยลง แต่ไปมากอยู่ตามลำคลอง ถนนสาธารณะ ที่สาธารณะ เป็นต้น

6. การจัดการบริการเก็บขยะมูลฝอย องค์ประกอบนี้ก็เป็นผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย ถ้าบริการเก็บขยะมูลฝอยไม่สม่ำเสมอประชาชนก็ไม่กล้านำขยะมูลฝอยออกมา ความสะดวกในการเก็บขยะมูลฝอยไม่สะดวก รถขนขยะมูลฝอยไม่สามารถเข้าชุมชนได้ เนื่องจากถนนหรือตรอกซอยแคบมากต้องใช้ภาชนะขนถ่ายอีกทอดหนึ่ง ก็ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเหลือจากการเก็บอีกมาก

7. ความเจริญของอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คนใช้อาหารสำเร็จรูปกันมากขึ้นทั้งภาชนะฟุ้งเฟ้อ ขวด กระป๋อง กล่อง ถูพลาสติก เซรามิก ฯลฯ กันมาก

การประเมินปริมาณขยะมูลฝอย

พื้นที่ที่ไม่มีระบบชัดเจน

จากการศึกษา กรณีหมู่บ้านที่ยังไม่มีระบบการจัดเก็บ (บ้านป่าเหียง) ประชากร จำนวน 704 คน ไม่สามารถวัดตวงหาค่าปริมาณขยะมูลฝอยได้ เพราะแต่ละครัวเรือนนำขยะมูลฝอยไปทิ้งและกำจัดด้วยวิธีเผาในที่โล่งแบบต่างคนต่างทำกันเอง ซึ่งคาดการณ์ของปริมาณขยะมูลฝอยโดยรวมประมาณ 0.82 กก. ต่อคนต่อวัน

ชุมชน

จากการศึกษากลุ่มชุมชน (บ้านนางเหลียว) ประชากร จำนวน 1351 คน มีการให้บริการโดยใช้รถกระบะเล็กทำการขนขยะมูลฝอย 3 ครั้งต่อเดือน แต่ละครั้งทำการขนขยะมูลฝอย 6-7 เที่ยว ๆ ละ 1,200 กก. โดยเฉลี่ยจะมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 24,000 กก. ต่อเดือน และถ้าหากรวมทั้งปีจะมีปริมาณขยะมูลฝอยถึง 288 ตัน

เอกชน

จากการศึกษากลุ่มเอกชน (เทศบาล) ประชากร จำนวน 7,760 คน คนงานมีการเก็บขนขยะมูลฝอย 4 ครั้งต่อเดือน ครั้งละ 6 เที่ยว ๆ ละประมาณ 1,200 กก. โดยเฉลี่ยจะมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 28,800 กก. ต่อเดือน รวมทั้งปีจะมีปริมาณขยะมูลฝอยถึง 864 ตัน

จากการประเมินปริมาณขยะมูลฝอยตำบลลำปางหลวงทั้ง 3 กลุ่ม ตลอดทั้งปีจะมีปริมาณขยะมูลฝอยรวมกันมากถึง 1,359 ตัน